

CHỦ TỊCH CAYXÓN PHÔMVIHẢN

với sự nghiệp cách mạng Lào và quan hệ đặc biệt Lào- Việt

SÚNTHON XAYNHACHẮC

Đại sứ nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào tại Việt Nam

Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Ủy viên Bộ Chính trị Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng thay mặt Chính phủ nước Cộng hòa XHCN Việt Nam trao tặng Huân chương Sao Vàng cho đồng chí Cayxón Phômvihản, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng NDCM Lào, Thủ tướng Chính phủ nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào, tại Viêng Chăn, ngày 1-5-1981.

*Lời BBT: Chủ tịch Cayxón Phômvihản là nhà cách mạng vĩ đại, người anh hùng và là một nhà lãnh đạo cách mạng kiệt xuất của Đảng, Nhà nước và nhân dân các bộ tộc Lào. Sự nghiệp đấu tranh cách mạng của Đảng và nhân dân các bộ tộc Lào suốt nhiều thập kỷ qua luôn gắn liền với tên tuổi, sự nghiệp của Chủ tịch Cayxón Phômvihản. Nhân dịp kỷ niệm lần thứ 90 ngày sinh của Chủ tịch Cayxón Phômvihản (13-12-1920 - 13-12-2010). Đại sứ nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào tại Việt Nam **SÚNTHON XAYNHACHẮC** đã có bài viết cho Tạp chí Lịch sử Đảng nhằm khẳng định thêm tầm vóc cuộc đời, sự nghiệp và công lao to lớn của Chủ tịch đối với Cách mạng Lào và quan hệ đặc biệt Lào - Việt. Tạp chí Lịch sử Đảng trân trọng giới thiệu cùng bạn đọc.*

1. Chủ tịch Cayxôn Phômvihản với sự nghiệp cách mạng Lào

Tên tuổi và cuộc đời của Chủ tịch Cayxôn Phômvihản luôn gắn liền với cách mạng Lào. Chủ tịch là người con ưu tú của nhân dân Lào, một người yêu nước nồng nàn, nhà cách mạng vĩ đại của đất nước, người anh hùng, nhà lãnh đạo sáng suốt, tài tình của Đảng, Nhà nước Lào. Người đã sáng lập lực lượng cách mạng - quân đội nhân dân (1949); thành lập Đảng Mác - Lênin của Lào - Đảng Nhân dân Cách mạng (1955); thành lập Nhà nước kiểu mới của Lào - Cộng hoà Dân chủ Nhân dân Lào (2-12-1975)...

Người là nhà lý luận và thực tiễn (Nghiên cứu và vận dụng sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể và thực tiễn của đất nước); là nhà dân vận, tuyên truyền suýt xắc; là nhà chiến lược thể hiện qua sự chỉ đạo của Người đối với tất cả các lĩnh vực của cách mạng Lào, đó là:

Trong lĩnh vực chính trị - tư tưởng: Công tác tư tưởng là việc gốc, không khác gì mạch máu trong cơ thể, không cho phép người không có phẩm chất làm công tác tư tưởng, giáo dục, tuyên truyền.

Trong lĩnh vực kinh tế: Lấy nông nghiệp - lâm nghiệp làm cơ sở, lấy thương mại làm mắt xích kết nối cơ bản, lấy giao thông làm mũi nhọn.

Trong lĩnh vực giáo dục: Lấy giáo dục tiên tiến một bước, công tác giáo dục là trung tâm, là chìa khoá mở đường cho cải cách và xây dựng thành công xã hội chủ nghĩa; học là yêu nước...

Trong lĩnh vực văn hoá: Phát huy văn hoá mang tính chất dân tộc, tiên tiến và

quần chúng, kết hợp với việc tiếp thu tinh hoa văn hoá của nhân loại; mất văn hoá là mất nước.

Trong công tác cán bộ: Cán bộ là nhân tố quyết định thành bại trong việc thực hiện đường lối, chủ trương của Đảng.

Trong công tác quần chúng: Người đã có lập trường quần chúng rộng rãi, tin tưởng vào sức mạnh vô địch của quần chúng, coi nhân dân là đối tượng và sức mạnh không bao giờ cạn kiệt của cách mạng. Người khẳng định: Phong trào quần chúng, cơ sở nhân dân là trường đại học đối với nhà cách mạng.

Chủ tịch là biểu tượng và hạt nhân của khối đoàn kết trong Đảng và dân tộc, coi trọng việc củng cố, tăng cường sự thống nhất và đoàn kết trong Đảng, coi trọng sinh hoạt đảng và phê bình, tự phê bình.

Sự nghiệp đấu tranh cách mạng của nhân dân Lào suốt nhiều thập kỷ qua gắn liền với tên tuổi, công lao to lớn của Chủ tịch Cayxôn Phômvihản, có thể khái quát qua những sự kiện mang tính bước ngoặt trong lịch sử của đất nước Lào hơn nửa cuối thế kỷ thế kỷ XX, đó là:

Xây dựng, củng cố, phát triển các lực lượng vũ trang nhân dân cách mạng Lào dẫn đến việc thành lập lực lượng vũ trang cách mạng Lào, Đội vũ trang Latsavông vào ngày 20-1-1949, sau này là Quân đội Lào Itsala, nay là Quân đội nhân dân Lào. Trong suốt 30 năm chiến đấu gian khổ, trải qua hai cuộc kháng chiến quân và dân các bộ tộc Lào đã giành được thắng lợi vẻ vang, nước Lào được độc lập, thống nhất vào năm 1975.

Thành lập Đảng Nhân dân Lào vào ngày 22-3-1955, nay là Đảng Nhân dân Cách mạng Lào. Từ ngày thành lập đến cuối đời của mình, đồng chí Cayxôn Phômvihản đã chăm lo công tác xây dựng Đảng, xây dựng khối đoàn kết thống nhất trong Đảng, xây dựng Đảng vững mạnh về chính trị, tư tưởng, tổ chức; cùng tập thể Ban lãnh đạo Đảng đã đưa ra đường lối chiến lược, sách lược đúng đắn đưa cách mạng Lào tiến lên không ngừng.

Suốt đời đấu tranh vì nền độc lập, tự do của Tổ quốc, nắm vững quy luật phát triển của xã hội Lào, Chủ tịch đã đề ra chiến lược, sách lược đúng đắn, có tầm nhìn xa trông rộng, tin tưởng tuyệt đối vào nhân dân, vì nhân dân chiến đấu, lãnh đạo nhân dân các bộ tộc Lào đấu tranh chống ngoại xâm hơn hai thập kỷ và giành được thắng lợi vẻ vang, thành lập ra nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào vào ngày 2-12-1975, kết thúc cách mạng giải phóng dân tộc và tiếp tục lãnh đạo nhân dân tiến lên theo con đường XHCN.

Là nhà lãnh đạo nhạy cảm, linh hoạt và đổi mới: Hiểu biết tình hình cụ thể của đất nước, nhạy cảm trước biến động thể hiện qua tư duy đổi mới của Người từ năm 1979, tại Hội nghị Trung ương 7, khoá II, sau khi lãnh đạo nhân dân xây dựng chế độ mới từ năm 1975-1985 và tư duy đó đã dẫn đến việc đề ra đường lối đổi mới được thông qua tại Đại hội IV (1986).

Năm 1989, trước tình hình phức tạp của thế giới tác động đến tư tưởng của nhân dân trong nước, Chủ tịch cùng ban lãnh đạo đã kịp thời đưa ra 6 nguyên tắc trong công cuộc đổi mới.

Đồng chí Cayxôn Phômvihản là người đề xướng, lãnh đạo sự nghiệp đổi mới từ Đại hội IV của Đảng năm 1986. Đồng chí đã cùng toàn Đảng, toàn dân thực hiện sự nghiệp vĩ đại này và thu được những thành tựu quan trọng trên các lĩnh vực kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại, làm thay đổi vị thế đất nước Lào trên trường quốc tế.

Đồng chí đã vận dụng đúng đắn, sáng tạo những quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tiếp thu một cách có chọn lọc những tinh hoa trí tuệ của nhân loại, biết kế thừa truyền thống đấu tranh anh dũng của dân tộc để cùng với các nhà lãnh đạo cách mạng khác định ra đường lối cách mạng dân tộc dân chủ phù hợp với hoàn cảnh thực tiễn của nước Lào. Đường lối ấy đã đưa cách mạng Lào giành từ thắng lợi này đến thắng lợi khác... Đồng chí là một nhà lãnh đạo có phẩm chất đạo đức cách mạng mẫu mực, nêu tấm gương sáng cho cán bộ, đảng viên, chiến sĩ và nhân dân các bộ tộc Lào trong cả nước. Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Đồng chí luôn hết lòng thương yêu đồng chí, đồng bào, thương yêu cán bộ, bộ đội, cụ già, trẻ em, thương binh và gia đình liệt sĩ; hết lòng chăm lo đến các thế hệ mai sau; suốt đời chăm lo đến khối đại đoàn kết của nhân dân các bộ tộc Lào. Cuộc đời của Chủ tịch là cuộc đời vì dân, vì nước, cống hiến sức lực, trí tuệ cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân Lào. Chủ tịch là tấm gương sáng trong sự nghiệp phục vụ đất nước và nhân dân, vì độc lập tự do, vì sự phồn vinh của

đất nước và hạnh phúc của nhân dân. Công lao và những cống hiến to lớn của đồng chí Cayxôn Phômvihản mãi mãi được ghi vào sử sách của Lào.

2. Chủ tịch Cayxôn Phômvihản với quan hệ đặc biệt Lào - Việt Nam

Cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch luôn gắn bó với các nhà lãnh đạo và cách mạng Việt Nam, chính sự gắn bó keo sơn đó đã tạo ra sức mạnh vô địch của hai dân tộc Lào - Việt Nam và làm nên những trang sử vẻ vang của hai đất nước, đó là quan hệ đặc biệt, thủy chung trong sáng, mẫu mực hiếm có đến tận ngày hôm nay, mà công lao to lớn thuộc về Chủ tịch Hồ Chí Minh, Chủ tịch Cayxôn Phômvihản và các nhà cách mạng tiền bối của hai nước trong suốt nhiều thập kỷ qua, đặt nền móng cho quan hệ đặc biệt Lào - Việt Nam.

Trong suốt cuộc đấu tranh giành độc lập, Chủ tịch đã luôn luôn chỉ đạo, lãnh đạo sát sao thực hiện chính sách đối ngoại hoà bình, độc lập, hữu nghị và hợp tác với các nước trên thế giới. Đồng chí là một trong những nhà hoạt động quốc tế tích cực của Đảng và Nhà nước Lào, không ngừng cùng cố và tăng cường đoàn kết quốc tế vì sự nghiệp hòa bình, hữu nghị và hợp tác giữa các dân tộc trên nguyên tắc cùng có lợi. Hoạt động quốc tế của đồng chí đã góp phần xứng đáng vào việc làm cho uy tín và vai trò của Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào không ngừng được nâng cao trên trường quốc tế¹.

Đồng chí Cayxôn Phômvihản luôn nêu cao tinh thần quốc tế trong sáng, đóng góp

nhật tình vào sự nghiệp hòa bình, hữu nghị và hợp tác giữa các quốc gia, nhất là các quốc gia trong khu vực. Trong quan hệ quốc tế đó, Việt Nam luôn là nhân tố quan trọng và được đồng chí dày công vun đắp mối quan hệ đặc biệt, liên minh chiến đấu thủy chung son sắt giữa Lào và Việt Nam. Trong khói lửa của chiến tranh ác liệt để giành độc lập tự do cho mỗi dân tộc, đã làm cho nhân dân hai nước, các chiến sĩ cách mạng và các nhà lãnh tụ cao nhất của hai dân tộc đã gắn bó, kề vai sát cánh bên nhau và cùng nhau làm cách mạng, cùng nhau đánh bại các lực lượng thù địch và cùng nhau tiến lên theo con đường đã lựa chọn.

Liên minh chiến đấu giữa Quân đội nhân dân Lào với Quân đội nhân dân Việt Nam là liên minh chiến đấu bền vững, đã đi vào lịch sử của hai dân tộc Lào - Việt Nam trong cuộc chiến đấu chống ngoại xâm với những trang chói lọi, hào hùng nhất trong suốt chặng đường cách mạng của hai dân tộc.

Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại, Chủ tịch Cayxôn Phômvihản và các nhà lãnh đạo và các chiến sĩ cách mạng của hai nước là những người đã đặt nền móng cho mối quan hệ hữu nghị vĩ đại và tình đoàn kết đặc biệt Lào - Việt Nam, nay đã trở thành mối quan hệ thủy chung, trong sáng, đặc biệt, mẫu mực, hiếm có, tôn trọng lẫn nhau, hết lòng giúp đỡ nhau vô tư, chí tình, chí nghĩa, là tấm gương sáng chói trong quan hệ quốc tế, trở thành sức mạnh tổng hợp, là qui luật tồn tại và phát triển của hai nước, là tài sản vô giá cho con cháu muôn đời mai sau của hai nước. Qua gian nan thử thách suốt 2/3 thế

kỷ, quan hệ đó không hề rạn nứt, cũng không hề bị phá vỡ cho dù các thế lực thù địch điên cuồng chống phá...

Trong suốt thời gian lãnh đạo cách mạng Lào, Chủ tịch Cayxôn Phômvihản luôn đánh giá cao nhân tố Việt Nam đối với sự nghiệp cách mạng Lào. Đồng chí luôn khẳng định chính sách trước sau như một của Đảng, Nhà nước Lào đối với Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam.

Phát biểu tại Hội nghị rút kinh nghiệm công tác tác chiến tại Lào, ngày 21-9-1965, Chủ tịch Cayxôn Phômvihản đã nói: “Nhìn lại lịch sử 20 năm đấu tranh vừa qua, bất kể trong hoàn cảnh nào, ở đâu, hai dân tộc anh em Lào - Việt Nam chúng ta luôn luôn sống chết có nhau, cùng nhau làm cách mạng. Thắng lợi của cách mạng Lào là thắng lợi chung của chúng ta. Hai anh em chúng ta đồng cam cộng khổ, bát cơm chia đôi, cọng rau bẻ nửa, sướng khổ có nhau, quan hệ giữa hai dân tộc là quan hệ đặc biệt”².

Sau khi hai nước hoàn toàn được giải phóng năm 1975, quan hệ hai nước chuyển sang giai đoạn mới. Trong bài phát biểu chào mừng Đại hội IV Đảng Cộng sản Việt Nam, ngày 15-12-1976, Chủ tịch Cayxôn Phômvihản nêu rõ: “Trong lịch sử cách mạng thế giới có nhiều tấm gương sáng về tình cảm quốc tế vô sản, nhưng chưa có khi nào, chưa ở nơi đâu có mối quan hệ đoàn kết chiến đấu đặc biệt lâu dài, toàn diện như mối quan hệ Lào - Việt Nam. Mối quan hệ đó đó trở thành mối quan hệ đặc biệt, thủy chung, trong sáng, mẫu mực, hiếm có và ngày càng được củng cố, phát

triển vững chắc. Chúng tôi nguyện hết lòng vun đắp cho tình hữu nghị Lào - Việt Nam ngày một xanh tươi, đời đời bền vững”³.

Tháng 5-1990, tại lễ kỷ niệm 100 năm ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đồng chí Cayxôn Phômvihản, Tổng Bí thư Đảng Nhân dân Cách mạng Lào, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Cộng hòa DCND Lào, đã có sự đánh giá thật xúc động, thiêng liêng và đầy tự hào về mối quan hệ Lào - Việt Nam: “Trong lịch sử cách mạng thế giới đã có nhiều tấm gương sáng chói về tinh thần quốc tế vô sản, nhưng chưa ở nơi đâu và chưa bao giờ có tình đoàn kết, liên minh chiến đấu đặc biệt, lâu dài, toàn diện như quan hệ Việt - Lào. Trong hơn nửa thế kỷ qua, nhiều thế hệ con em của nhân dân Việt Nam đã sang giúp nhân dân Lào chiến đấu giành độc lập, tự do và xây dựng cuộc sống mới hướng tới ấm no, hạnh phúc. Nhiều đồng chí đã cống hiến cả cuộc đời để phục vụ cách mạng Lào, coi Lào như Tổ quốc thứ hai của mình. Trên khắp mọi miền của đất nước Lào, máu của các chiến sĩ Việt Nam đã hoà quyện với máu của các cán bộ, đảng viên chiến sĩ và nhân dân Lào. Nhân dân Lào cũng đã hy sinh biết bao xương máu góp phần vào việc tăng cường và củng cố mối quan hệ đặc biệt thiêng liêng đó. Nhân dân Lào vô cùng tự hào dọc theo phía Tây dãy Trường Sơn đã có con đường mang tên Bác Hồ, con đường đó hiên ngang đứng vững trước hàng triệu tấn bom đạn của quân thù, cùng với con đường phía Đông Trường Sơn góp phần to lớn vào sự nghiệp giải phóng Lào và miền Nam Việt Nam. Để thực hiện Di huấn của Bác Hồ, để xứng đáng với

xương máu của biết bao liệt sĩ, anh hùng, với bao dòng nước mắt của những bà mẹ, người chị, bao công sức và tâm huyết của đồng bào, đồng chí hai nước chúng ta, chúng tôi nguyện cùng nhân dân Việt Nam giữ gìn mãi mãi tình đoàn kết đặc biệt đó. Từ thế hệ này sang thế hệ khác, tình đoàn kết chân thành đó mãi mãi là truyền thống quý báu của nhân dân hai nước Lào - Việt Nam, mà không một kẻ thù nào có thể phá vỡ nổi... Đảng, Nhà nước và nhân dân Lào vô cùng tự hào thấy rằng: qua những thử thách gay go, quyết liệt trong nhiều thập kỷ qua, cán bộ, đảng viên, chiến sĩ và nhân dân hai nước chúng ta đã thà hy sinh tất cả kẻ cả hy sinh xương máu của mình vì thắng lợi và độc lập dân tộc của hai nước chúng ta. Sự hy sinh và tinh thần trong sáng hiếm có đó đã làm cho tài sản quý giá mà Chủ tịch Hồ Chí Minh xây dựng và chăm lo đó luôn được củng cố và ngày càng có giá trị cao”⁴...

Tiếp tục sự nghiệp của các nhà lãnh đạo cấp cao thế hệ trước, trong giai đoạn mới này, hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước không ngừng củng cố, tăng cường, giữ gìn và phát triển tình hữu nghị vĩ đại, tình đoàn kết đặc biệt và sự hợp tác toàn diện đó cho ngày càng có hiệu quả cao hơn. Đặc biệt trong 25 năm tiến hành công cuộc đổi mới từ năm 1986 đến nay, nhất là trong những năm gần đây, hai Đảng, hai Nhà nước chúng ta đã tiếp tục tăng cường quan hệ mật thiết, giúp đỡ lẫn nhau và hợp tác toàn diện: Quan hệ chính trị vững chắc, quan hệ kinh tế - thương mại, khoa học- kỹ thuật, giáo dục, văn hóa-xã hội, quốc phòng - an ninh và đối ngoại

không ngừng được tăng cường. Nổi bật nhất là các chuyến viếng thăm lẫn nhau của các đồng chí lãnh đạo cấp cao nhất của hai nước trong những năm gần đây đã góp phần quan trọng vào việc tăng cường sự tin cậy lẫn nhau, đẩy mạnh và đưa quan hệ hợp tác Lào - Việt Nam lên tầm cao mới. Công trình biên soạn lịch sử quan hệ đặc biệt và liên minh chiến đấu Lào - Việt Nam từ năm 1930 đến nay là một hoạt động đầy ý nghĩa, thể hiện sinh động của mối quan hệ đặc biệt giữa hai nước chúng ta. Đây sẽ là món quà quý giá cho nhân dân hai nước, nhất là thế hệ trẻ và bạn bè quốc tế, những người quan tâm đến mối quan hệ hiếm có này.

Kỷ niệm ngày sinh của Người năm nay trong bầu không khí nhân dân hai nước vừa tổ chức thành công các ngày lễ lớn và trong lúc tình hình thế giới, khu vực đang diễn biến rất phức tạp, thì hơn bao giờ hết chúng ta phải cùng nhau tăng cường, phát triển mối quan hệ đặc biệt này cho ngày càng đơm hoa kết trái, xứng đáng sự hy sinh của ông cha chúng ta và cùng nhau chủ động hội nhập kinh tế quốc tế.

1. PGS, TS Đức Vương: *Cayxôn Phômvihàn - Tiểu sử và sự nghiệp*, CTQG, H, 2008, tr. 327-328

2. Cayxôn Phômvihàn: *Bài phát biểu tại hội nghị rút kinh nghiệm công tác tác chiến tại Lào*, ngày 21-9-1965

3. Cayxôn Phômvihàn: *Bài phát biểu tại Đại hội IV Đảng Công sản Việt Nam*, ngày 15-12-1976

4. Cayxôn Phômvihàn: *Bài phát biểu nhân dịp kỷ niệm 100 năm ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, tháng 5-1990.